

24III T: Ciąg geometryczny.

Ciąg (a_n) nazywamy **geometrycznym**, jeśli ma co najmniej trzy wyrazy i każdy jego wyraz, z wyjątkiem pierwszego, powstaje w wyniku pomnożenia poprzedniego wyrazu przez pewną stałą liczbę q . Liczbę q nazywamy **ilorazem ciągu**. Ciąg geometryczny można opisać za pomocą wzoru rekurencyjnego.

$$a_{n+1} = a_n \cdot q$$

$$\text{Z tego wzoru wynika, że } q = \frac{a_{n+1}}{a_n} \text{ np. } q = \frac{a_2}{a_1} = \frac{a_3}{a_2}$$

Oto przykłady ciągów geometrycznych. Oblicz ich ilorazy.

1. $3, 1, \frac{1}{3}, \frac{1}{9}, \frac{1}{27}, \frac{1}{81}, \dots$ 3. $-3, -0,3, -0,03, -0,003, -0,0003, \dots$

2. $-\frac{1}{4}, \frac{1}{2}, -1, 2, -4, 8, \dots$ 4. $1 + \sqrt{2}, \sqrt{3} + \sqrt{6}, 3 + 3\sqrt{2}, 3\sqrt{3} + 3\sqrt{6}, \dots$

1. $q = \frac{1}{3}$ 2. $q = \frac{\frac{1}{2}}{-\frac{1}{4}} = \frac{1}{2} \cdot \left(-\frac{4}{1}\right) = -2$ 3. $q = \frac{-0,3}{-3} = 0,1$

4. $q = \frac{\sqrt{3} + \sqrt{6}}{1 + \sqrt{2}} = \frac{\sqrt{3}(1 + \sqrt{2})}{1 + \sqrt{2}} = \sqrt{3}$

Zadania do wykonania

2. Podany ciąg jest ciągiem geometrycznym. Ustal jego iloraz i znajdź kolejny wyraz tego ciągu.

a) $10, 100, 1000, \dots$ c) $\frac{3}{7}, -1, \frac{7}{3}, -\frac{49}{9}, \dots$ e) $200, 2, 0,02, 0,0002, \dots$

3. Podany ciąg jest ciągiem geometrycznym. Ustal jego iloraz i znajdź a_1 i a_4 .

a) $a_1, -3, 15, a_4, \dots$ b) $a_1, 2, 7, a_4, \dots$ c) $a_1, 204, -68, a_4, \dots$

25 III T: Ciąg geometryczny cd.

W ciągu geometrycznym (a_n) o pierwszym wyrazie a_1 i ilorazie q początkowe wyrazy są równe:

$$\begin{aligned} a_1 & \\ a_2 &= a_1 \cdot q \\ a_3 &= a_2 \cdot q = a_1 q^2 \\ a_4 &= a_3 \cdot q = a_1 q^3 \\ &\text{itd.} \end{aligned}$$

Równości te prowadzą do wzoru:

Wzór ogólny ciągu geometrycznego (a_n) o ilorazie q :

$$a_n = a_1 \cdot q^{n-1}$$

Przykład Oblicz piąty wyraz ciągu geometrycznego, jeśli $a_1 = 5, q = -2$

$$a_5 = 5 \cdot (-2)^4 = 5 \cdot 16 = 80$$

Zadania do wykonania

Oblicz

a) a_3 jeśli $a_1 = -4$, $q = \frac{1}{2}$

b) a_6 jeśli $a_1 = \frac{1}{3}$, $q = -1$

c) a_5 jeśli $a_1 = 25$, $q = \frac{1}{5}$

4. a) Pierwszym wyrazem ciągu geometrycznego jest liczba $-0,15$, a trzecim — liczba -6 . Znajdź drugi wyraz tego ciągu.

b) Liczby $25, x, y, 12\frac{4}{5}$ tworzą ciąg geometryczny. Znajdź liczby x i y .

Wskazówka a) $q^2 = \frac{a_3}{a_1}$

b) $q^3 = \frac{a_4}{a_1}$

25III (2h) T: Własności ciągu geometrycznego.

Liczby (a, b, c) w podanej kolejności tworzą **ciąg geometryczny**. Wówczas

$$q = \frac{b}{a} \quad \text{ i } \quad q = \frac{c}{b} \quad . \text{ Wynika z tego własność}$$

$$\frac{c}{b} = \frac{b}{a} \quad \text{ lub } \quad b^2 = ac \quad (\text{kwadrat środkowego wyrazu jest równy iloczynowi wyrazów sąsiednich})$$

PRZYKŁAD

Ciąg $(27, 18, x + 5)$ jest geometryczny. Wtedy:

A. $x = 4$

B. $x = 5$

C. $x = 7$

D. $x = 9$

ROZWIĄZANIE

1° Korzystamy z zależności pomiędzy trzema wyrazami ciągu geometrycznego.

$$\frac{a_2}{a_1} = \frac{a_3}{a_2}$$

2° Podstawiamy odpowiednie wartości za a_1, a_2, a_3 i obliczamy x .

$$\frac{18}{27} = \frac{x+5}{18}$$

$$27(x+5) = 324$$

$$27x + 135 = 324$$

$$27x = 324 - 135$$

$$27x = 189 \quad | : 27$$

$$x = 7$$

POPRAWNA ODPOWIEDŹ: C

Zadania do rozwiązania

Liczby $3x - 4$, 8 , 2 w podanej kolejności są pierwszym, drugim i trzecim wyrazem ciągu geometrycznego. Wtedy:

A. $x = -6$

B. $x = 0$

C. $x = 6$

D. $x = 12$

ROZWIĄZANIE

1° Korzystamy z zależności pomiędzy trzema wyrazami ciągu geometrycznego.

2° Podstawiamy odpowiednie wartości za a_1 , a_2 , a_3 i obliczamy x .

POPRAWNA ODPOWIEDŹ:

ZADANIE 264

zadanie sprawdzające

1 pkt

maj 2014

Liczby $x - 2$, 6 , 12 w podanej kolejności są trzema kolejnymi wyrazami ciągu geometrycznego. Liczba x jest równa:

A. 5

B. 3

C. 2

D. 0

ROZWIĄZANIE

26 III (2h) T: Ciąg geometryczny – zadania

11. Przyjmijmy, że ciąg (a_n) jest ciągiem geometrycznym.

a) Znajdź iloraz tego ciągu i a_{10} , jeśli $a_1 = 1$ i $a_{11} = 32$.

b) Znajdź iloraz tego ciągu i a_{10} , jeśli $a_9 = 0,28$ i $a_{13} = 175$.

c) Znajdź a_4 , jeśli $a_{10} = 24$ i iloraz wynosi $q = \sqrt{2}$.

d) Znajdź a_{10} , jeśli $a_{13} = -1$ i $a_{15} = -\frac{1}{9}$.

Uzupełnij i rozwiąż d)

a) $a_{11} = a_1 \cdot q^{10}$

$32 = 1 \cdot q^{10}$

$2^5 = (q^2)^5$

$q^2 = 2$

$q = \sqrt{2}$ lub $q = -\sqrt{2}$

$a_{10} =$

lub $a_{10} =$

b) $a_9 \cdot q^4 = a_{13}$

$q^4 = \frac{a_{13}}{a_9} =$

$q = \pm \sqrt[4]{\quad} =$

$$\sqrt[4]{a} = \sqrt{\sqrt{a}}$$

$a_{10} =$

lub $a_{10} =$

c) $a_{10} = a_4 \cdot q^6$

$a_4 =$